

SJEĆANJE Akademik Nikola Batušić (1938. - 2010.)

Odlazak teatrologa europskih obzorja

Posjedovao je enciklopedijsko znanje o svjetskom teatru, a posebice o povijesti hrvatskoga kazališta, što ga je s ljubavlju i neospornom upućenosti proučavao

Helena BRAUT

Prinijeta s tugom i nevjericom, do javnosti je u petak stigla vijest o smrti uvaženoga hrvatskog teatrologa i književnika, akademika Nikole Batušića. Znalos se da se već duže vrijeme bori s opakom bolešću, znalo se da je u toj borbi bio hrabar i optimističan, no to ne umanjuje zatečenost tom bolnom činjenicom.

Profesor emeritus, intelektualac od formata i prije svega gospodin, dr. Nikola Batušić zauvijek nas je napustio u petak u jutarnjim satima u zagrebačkoj bolnici Rebro, gdje se posljednjih godina nadao i liječio. Tako se tiho spustio zastor za čovjekom koji je cijeli svoj život živio kazalište svim svojim srcem i profesionalnim angažmanom.

Enciklopedijsko znanje

Malo je velikih ljudi imalo toliko, upravo enciklopedijskog znanja o svjetskom teatru, a posebice o povijesti hrvatskoga kazališta, što ga je s ljubavlju i neospornom upućenosti proučavao kao teoretičar i iskreni teatrofil kakav je bio Nikola Batušić. Između mnogih uloga i zadaća koje je u životu obavljao taj odani unuk dr. Branka Gavella, vrijedni učenik Ive Hergešića, Zdenka Škrebca i Petra Guberine, na posebnom je mjestu njegov rad s naraštajima i naraštajima studenata, u prvom redu Akademije dramske umjetnosti i zagrebačkoga Filozofskog fakulteta, koji su teatrološka znanja stjecali koristeći njegove stožerne i nezaobilazne knjige o kazalištu i kazališnim ljudima kao što su, da spomenemo samo neke - »Hrvatska kazališna kritika«

(Batušić je na početku svoje karijere 15 godina i sam pisao kazališne kritike u časopisu Republika), »Povijest hrvatskoga kazališta«, »Gavella - književnost i kazalište«, »Književni protusvjetovi - poglavlja iz hrvatske moderne« (suautor sa Zoranom Kravarom i Viktorom Žmegačem), »Skrovito kazalište - ogledi o hrvatskoj drami«, »Hrvatska drama 19. stoljeća«, »Uvod u teatrologiju«, »Narav od fortune - studije o starohrvatskoj drami i kazalištu«, »Studije o hrvatskoj drami« te posljednja Batušićeva knjiga »Riječ

» Iako je godina-pisao vrijeme-dne teorijske knjige, tek objavivši svojevršnu autobiografiju, knjigu »Na rubu potkove« 2006. godine, pokazao se i vrsnim pripovjedačem

matična - Krležin kazališni krug« iz 2007. godine.

Ta knjiga je nazvana po Krležinoj antologijskoj pjesmi »Riječ matična«, a sastoji se od šesnaest znanstvenih i stručnih radova koji se tematski vežu uz Miroslava Krležu.

Zanimljiv i lucidan predavač

Kao ispitivač bio je poznat po svojim konkretnim i »ubojitim« pitanjima koja su pretpostavljala duboko i pomno iščitavanje ispitne literature. No, prije svega, zanimljivog i lucidnog predavača starog kova, kakvih iz dana u dan ima sve manje. Iako je godinama pisao vrijedne teorijske knjige, tek objavivši svojevršnu

autobiografiju, knjigu »Na rubu potkove«, 2006. godine progovorio je na slikovit i vrlo intrigantan način, iz osobnog rukursa, o ključnim trenucima svoga bogatog života koji je uvijek bio vezan i za arhitektonski najljepši dio Zagreba - Lenucijevu potkovu i konkretnu adresu - danas Hebrangovu ulicu broj 4.

Upravo u toj knjizi Batušić, otvoreno, prvi put, izvan privatnih krugova, pripovijeda o svome djedu Branku Gavelli ili, pak, stricu književniku, teatrologu i povjesničaru umjetnosti Slavku Batušiću, te o svom odnosu s Krležom. Batušić je svoje susrete s Krležom, čije je djelo duboko poznao, nazivao *nerazgonorima*. O jednome takvome je zabilježio: »Mladiću, ne trebate se predstavljati, čitao sam vaše kritike, no nemate vi što misliti, važan je autor o kome se piše. Vi ste, mladiću, pisali o 'Agoniji', a ne shvaćate zašto sam dodao treći čin«, bio je rezolutan Krleža. Batušić je priznao da nije ni je shvaćao zašto je dodao treći čin. Krleža je nastavio: »Zbog Križovca, mladiću!«

Ustanovio stipendiju

U knjizi »Na rubu potkove« priziva sjećanja na Igora Stravinskog, Ljubu Babića, Krstu Hegedušića, Lovru Matačića, Ranka Marinkovića, Dragutina Tadijanovića, također i na glumce - Milku Podrug Kokotović, Mišu Martinovića, Tonku Lonzu, Vanju Dracha.

Batušić je bio i stalni suradnik Leksikografskoga zavoda »Miroslav Krleža« i urednik za kazalište u Hrvatskome biografskom leksikonu. Više znanstvenih radova iz područja povijesti hrvatskoga kazališta te metodologije teatrologije objavio je u Austriji, Češkoj, Italiji, Njemačkoj i Francuskoj, a predavao je na Sveučilištima u Beču, Parizu, Varšavi, Pragu, Udinama i Münchenu.

Manje je poznato da je Nikola Batušić 2009. godine ustanovio i stipendiju pod svojim imenom za jednog studenta ili studenticu dramaturgije odnosno kazališne režije i radiofonije, što govori o njegovoj velikoj brizi za mlade generacije.

Uz kazalište i književnost osobita ljubav toga iznimnoga čovjeka, duhovita i iskričava, bila je glazba, posebice ona Wagnerova.

Nikola Batušić bio je hrvatski domoljub i europski širokih duhovnih obzorja čijim odlaskom hrvatska teatrologija i književnost te svekolika kultura trpi velik i nenadoknadiv gubitak.

Posljednji ispraćaj akademika Nikole Batušića, prema njegovoj izričitoj želji, održat će se u krugu najuže obitelji i prijatelja.

Nikola Batušić

IZ ŽIVOTOPISA

Nikola Batušić rođen je u Zagrebu 18. veljače 1938. godine. Studirao je francuski, njemački i komparativnu književnost u Zagrebu, Münsteru i Parizu. Doktorat znanosti s područja književnosti stekao 1965. u Zagrebu. Od 1963. do 2004. predavao na današnjoj Akademiji dramske umjetnosti gdje je u više navrata bio dekan i prodekan. Član je i suradnik u Razredu za književnost JAZU od 1983. do 1993. predsjednik Akademijina Odbora za kazalište, film, radio i televiziju, a od 1994. redoviti član HAZU.

Jedan je od petorice utemeljitelja Hrvatskoga društva kazališnih kritičara i teatrologa (1969.) i višegodišnji predsjednik društva. Od 1979. do 1985. jedan je od dvojice potpredsjednika Fédération internationale de Recherche théâtrale (FIRT), nevladine stručne organizacije u okviru Unesca. Član je Matice hrvatske od 1971. godine (član njezina Upravnog odbora 1990.-1993.). Član je Društva hrvatskih književnika od 1972. godine (član predsjedništva 1990.-1994.), član je i Hrvatskoga centra P.E.N. od 1980. godine.

Batušić je dobitnik i brojnih nagrada: »Vladimir Nazor« za 1979. godinu za knjigu »Povijest hrvatskoga kazališta«, »Marko Fotez« za 1984. godinu (za knjigu »Gavella, književnost i kazalište«), nagrade »Petar Brečić« za ukupan prinos hrvatskoj teatrologiji, nagrade »J. J. Strossmayer« za 2002. godinu za knjigu »Književni protusvjetovi - poglavlja iz hrvatske moderne« (Zagreb, 2001.), zajedno sa Zoranom Kravarom i Viktorom Žmegačem), »Judita« Društva hrvatskih književnika za 2002. godinu za knjigu »Starija kajkavska drama«, nagrade »Vladimir Nazor« za životno djelo 2005., nagrada grada Zagreba 2007. za knjigu »Na rubu potkove«.

IZLOŽBA »Modernizacija na periferiji carstva: zagrebačka industrijska baština 1862.-1918« u Muzeju grada Zagreba

Penkala

Gredelj

Ima li nade za industrijsku baštinu?

Izložba se otvara 26. siječnja, a tri dana poslije u Noći muzeja dio programa izložbe preselit će se u Zagrebačku pivovaru, gdje će posjetiteljima biti omogućeno razgledanje

Neven SVILAR

Proces uništenja industrijske baštine traje već dugo bez obzira na vapaje struke, te je nužna hitna promjena odnosa prema njoj kako bi se spasilo što se spasiti da.

Upravo zato su posebno dragocene izložbe kao što je »Modernizacija na periferiji carstva: zagrebačka industrijska baština 1862.-1918«, koja se otvara u utorak 26. siječnja u Muzeju grada Zagreba.

Ovom izložbom pokušat će se postaviti neka od ključnih pitanja ove problematike - ima li budućnosti za stare zagrebačke tvornice i, ako je ima, gdje ona leži?

Povijest industrijalizacije

Ako se ovom izložbom i neće dati konačno rješenje na ta pitanja, ona je svejedno važna u smislu senzibiliziranja javnosti za to područje.

Sam projekt pod nazivom »Zagrebačka industrijska baština: povijest, stanje, perspektive« predstavljen je u Muzeju grada Zagreba u petak, 22. siječnja. Riječ je o projektu Muzeja grada Zagreba i Zagrebačke pivovare kojim se predstavlja zagrebačka industrijska baština i to na obje lokacije, u Muzeju i u samoj Pivovari.

Prema riječima ravnatelja MGZ-a, Vinka Ivića, izložba »Modernizacija na periferiji carstva - 1862.-1918.« zapravo je samo prva faza velikog projekta kojim se u sljedeće četiri godine namjerava pokriti cjelokupna povijest industrijalizacije, odnosno industrijska baština od sredine 19. stoljeća na ovamo.

Kako je rekao Goran Arčabić, autor i voditelj projekta, ovaj ambiciozni pothvat, kojim se pokušava upozoriti javnost na sjajnu povijest zagrebačke industrijske arhitekture, podijeljen je na tri cjeline, koje su omeđene ključnim datumima hrvatske povijesti, a koje su istodobno i datumima ključni u industrijskom razvitku ovog područja.

Tako je drugi dio projekta pod imenom »Industrijski centar države: zagre-

bačka industrijska baština 1918.-1945.«, posvećen međuratnom razdoblju, planiran za 2012. godinu, dok će ovaj golemi projekt izvršiti 2014. godine izložbom »Vrijeme giganta: 1945.-1990.«.

Projekt započinje izložbom koja se bavi početkom industrijalizacije u Hrvatskoj, sve od sredine 19. stoljeća do kraja Monarhije, odnosno do 1918. godine.

Izložba svoja vrata otvara 26. siječnja, a već će se tri dana kasnije u Noći

muzeja dio programa izložbe preseliti u tvornički krug Zagrebačke pivovare, gdje će posjetiteljima biti ekskluzivno omogućen pristup impresivnim tvorničkim zgradama izgrađenim koncem 19. stoljeća.

Obnovljeni vodotoranj
Uz Zagrebačku pivovaru s njezinim nedavno obnovljenim vodotoranjem bit će predstavljeni i Paromlin, nekadašnja strojarnica Gredelj, Tvornica duhana, bivša kožara, tvornica Penkala - kasnije Nada Di-

mić, te fascinantna Plinara u Radničkoj ulici u Zagrebu koja daje pečat veduti toga dijela grada. Također, iako je tu ponajprije riječ o arhitekturi, ne bi se smjelo zanemariti i neke od starih strojeva koji su zaista jedinstveni i od iznimne vrijednosti za povijest kulture. U svakome slučaju, ovaj projekt veliki je korak u nastojanju da se sačuva vrijedna baština, a upravo bi upoznavanje publike sa svim čarima industrijske arhitekture, kako muzejskim postavom (koji uključuje među ostalim filmove, fotografije i makete), tako i na licu mjesta, trebalo doprinijeti u očuvanju vrijednih objekata, iako za neke od njih, na žalost, više nema spasa.

■ Uz Zagrebačku pivovaru bit će predstavljeni i Paromlin, strojarnica Gredelj, Tvornica duhana, bivša kožara, tvornica Penkala te fascinantna Plinara

Pivovara

Paromlin